



Handläggare: Linda Palo
Tfn 08-508 27 526

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Redovisning av programsamråd samt godkännande av program för Aspudden och Midsommarkransen

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av programsamrådet och programhandlingen. Vidare ger stadsbyggnadsnämnden kontoret i uppdrag att i samarbete med trafikkontoret, exploateringskontoret och Stockholm parkering utreda möjligheterna till reglering av gatuparkeringen i Aspudden och Midsommarkransen.

Susanne Lindh

Bo Bergman

Fredrik Legeby

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett program för Aspudden och Midsommarkransen. Syftet med programmet är att ta ett helhetsgrepp om stadsdelarna med fokus på förskola/skola, grönstruktur och ny bebyggelse. Programmet föreslår platser för fem nya friliggande förskolor, en ny skola och mellan 1300 och 1600 nya bostäder. Programmet var på samråd mellan den 30 oktober och den 28 december 2012. Drygt 200 synpunkter och remissvar kom in under samrådet. De inkomna synpunkterna var både positiva och negativa till programförslaget. De platser som genererade flest negativa synpunkter var plats nr (12), Torsten Alms gata, plats nr (13), område vid Blommensbergsvägen, plats nr (18), korsningen Härbärgesvägen/Pilgrimsvägen, plats nr (20), korsningen Bäckvägen/Vallfartsvägen samt plats nr (5), ny skola på fastigheten Brandstegen 1. Plats nr (20) stryks ur programmet, resterande platser kvarstår med mindre eller inga förändringar. Den parkeringsstrategi som finns omnämnd i programförslaget behöver utredas vidare i samarbete med berörda förvaltningar och byggherrar. Stadsbyggnadsnämnden ger därför stadsbyggnadskontoret i uppdrag att fortsätta arbeta med parkeringsfrågan i stadsdelarna.

Utlåtande

Tidigare ställningstaganden

Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm

I Promenadstaden pekas Aspudden och Midsommarkransen ut som en del av den centrala stadens utvidgning. Stadsdelarna har det senaste decenniet blivit allt mer populära, de har bra kollektivtrafikförbindelser, ligger nära vatten och natur, men är inte lika tätt befolkade som innerstaden. Det övergripande målet är att skapa en tätare, mer sammanhållen, mångsidig och levande stadsmiljö.

Start PM

Stadsbyggnadsnämnden gav stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram ett program för Aspudden och Midsommarkransen den 19 januari 2012. I uppdraget ingick att utreda hur Aspudden och Midsommarkransen kan växa i enlighet med intentionerna i Promenadstaden, men med hänsyn till stadsdelarnas egna förutsättningar. Huvudfokus i programmet skulle ligga på frågorna förskola/skola, grönstruktur och ny bebyggelse. Det ingick också i uppdraget från nämnden att föra dialog med medborgarna i stadsdelarna.

Tidig dialog

I uppdraget från stadsbyggnadsnämnden ingick att stadsbyggnadskontoret skulle genomföra tidig dialog med boende och verksamma i stadsdelarna. Dialoger genomfördes vid tre tillfällen under 2012, den 16 april med öppen inbjudan till samtliga boende i stadsdelarna, den 10 maj med en riktad inbjudan till småbarnsföräldrar och den 11 juni med en riktad inbjudan till företagare. Det största tillfället var den 16 april, när omkring 150 personer deltog. Mötet hölls med metoden Open Space Technology, som ger deltagarna möjlighet att diskutera frågor de själva anser viktiga, inom ett visst givet tema. Temat för kvällen var "Du får snart fler grannar – bidra med kunskap och tankar när Aspudden och Midsommarkransen blir del av den centrala staden". Dokumentationen från mötet finns att läsa på www.stockholm.se/aspudden-midsommarkransen.

Samrådsförslag

Ett programförslag var på samråd mellan den 30 oktober och den 28 december 2012. Förslaget innebar ny bebyggelse som stärker kopplingarna mellan stadsdelarna och stadsdelarnas huvudsakliga entréer. Totalt föreslogs mellan 1300 och 1600 nya bostäder på ett 16 olika platser i stadsdelarna. Vidare föreslogs platser för fem nya fristående förskolor och en ny skola med plats för 800-900 elever.



Programförslag, samrådshandling

Samrådsmöte hölls den 15 november på konferens Kobran, Telefonvägen 30. Samrådsmötet hölls i form av öppet hus, med presentationer av samrådsförslaget vid tre tillfällen. Omkring 150 personer kom på samrådsmötet, många av dem hade även varit med vid den tidiga dialogen.

Samrådsredogörelse, sammanfattning

Synpunkter har kommit in som berör samtliga föreslagna platser i programmet. Nedan görs en kraftig sammanfattning av synpunkter som berör de platser och frågeställningar som varit mest omdiskuterade eller betydelsefulla under samrådet. För en fullständig redovisning av inkomna synpunkter hänvisas till samrådsredogörelsen.

Allmänt om den tidiga dialogen, samrådet och planprocessen

Några ur allmänheten ifrågasätter Promenadstadens intentioner och att innerstaden ska utvidgas till förorten. Flera ur allmänheten har lämnat in synpunkter och begärt förlängd samrådstid. En person anser att programmet inte kan tjäna som beslutsunderlag eftersom det är direkt vilseledande. Flera ur allmänheten framför att de tycker att processen med tidig dialog har varit mycket lyckad, att programmet är välkommunicerat och tar ett bra helhetsgrepp. Några tycker att medborgarnas inflytande har varit överdriven och vilseledande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande:

Promenadstaden är ett dokument som är beslutat av kommunfullmäktige. Det ligger inte i programmets uppdrag att omformulera översiktsplanens mål och inriktningar. Programmet var på samråd i två månader, vilket får anses vara en relativt lång tid. Stadsbyggnadskontoret anser inte att programmet är vilseledande. Samrådet är en möjlighet för stadsbyggnadskontoret att samla in

information och korrigera eventuella felaktigheter i handlingarna. Stadsbyggnadskontoret kan konstatera att uppfattningen om den tidiga dialogens genomslagskraft går isär bland medborgarna. För stadsbyggnadskontoret har processen varit mycket värdefull.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Flera synpunkter har kommit in angående att utvidga programområdet. Synpunkter har lämnats på upplåtelseform, lägenhetsstorlek och det har också framförts farhågor om att gestaltningen på de nya husen inte kommer att hålla tillräckligt hög kvalitet.

Avgränsningen av programområdet har gjorts utifrån en rad olika faktorer, vilka redovisas i programhandlingen. Kollektivtrafik är inte en fråga som stadsbyggnadskontoret råder över, utan ägs av SL. Varken upplåtelseform eller lägenhetsstorlek är en fråga som avgörs i planprocessen. Gestaltungsfrågan hanteras i detaljplaneskedet utifrån de riktlinjer som anges i programmet.

En boende tycker att programmet prioriterar ner de existerande bostädernas närområde genom att förslå bostäder tätt inpå. Någon tycker att förslagen i programmet presenteras utan att bakgrundsfakta framgår. Ytterligare en person skriver att det i programförslaget anges att man bevarar och stärker stadsdelarnas identitet och karaktär genom att värna den stora andelen gröna rum i stadsdelarna, men anser inte att dessa kan anses värnade. Någon anser inte att stadsstråktanken känns tillämpliga på miljön i programområdet.

Vid planläggning är det grundläggande att väga allmänna och enskilda intressen mot varandra. I programmet har bedömningen gjorts att behovet av fler bostäder i vissa fall väger tyngre än boendes önskan att behålla utsikt och insynsskyddad närmiljö. Samtliga förslag i programmet har vägts mot landskapsanalysen och den kulturhistoriska analysen, där all bakgrundsfakta presenteras. I de fall bedömningen är att det är lämpligt att gå emot rekommendationerna i utredningarna har skälen till detta redovisats i programmet. Det gröna värnas genom att husen placeras ut underordnat naturen, vilket innebär att naturen ska sparas i den mån det är möjligt för att följa strukturen med hus i park som finns i stadsdelarna idag. Stadsstråken illustrerar främst stråk där människor rör sig eller väntas röra sig i stor utsträckning.

Plats nr 4, Kilabergsvägen

Flera tycker att det är positivt att pröva bostäder här, särskilt om de får butiker i bottenvåningen, men några ifrågasätter förslaget att bebygga marken söder om Kilabergsvägen, nedanför Kastanjen. Några tycker att kontorsfastigheten bör få vara kvar eftersom den skapar en variation i funktion och arkitektur. För bebyggelsen vid Kilabergsvägen närmast depån kan det bli svårt att klara bullerriktvärdena eftersom det inte finns någon tyst sida.

De nya byggnadernas höjd och utbredning utreds i detaljplaneskedet. Stadsbyggnadskontoret anser att det är av större värde att flytta Kilabergsvägen och ge plats åt en ny byggnad mot Nybodadepån än att bevara kontorsbyggnaden. Bullerfrågan är svår att lösa på platsen, frågan hanteras i detaljplaneskedet.

Plats nr 5, Brandstegen 1

Flera remissinstanser, bland annat Länsstyrelsen och privatpersoner, anser att möjligheten att bevara större delar av miljön bör utredas ytterligare. Flera tycker också att husen ska byggas om för att användas som kulturhus och en person skriver att de blivit lovade ett kulturhus. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att den grundskola som planeras i den gamla brandstationen har goda förutsättningar att i detaljplaneringen lösa en bra ljudmiljö, god utemiljö och säkra gång- och cykelangöringar. Trafikkontoret anser att placeringen av den nya skolan gör det svårt att anordna säkra skolvägar och vill vara delaktiga i den fortsatta planeringen.

Möjligheten att bevara fler byggnader har utretts i programmet.

Utbildningsförvaltningens behov av sammanhängande lokaler tillsammans med regelverken om takhöjd, ventilation med mera i skollokaler gör det svårt att använda de befintliga byggnaderna för skoländamål. Konsekvensen av att bevara fler byggnader skulle också bli att en större del av parken behöver tillföras skolfastigheten. Det har inte funnits något politiskt uppdrag att utreda fastigheten för kulturändamål och något löfte om att bygga ett kulturhus på fastigheten har därmed inte heller lämnats. Trafikkontoret blir en viktig förvaltning att samråda med kring frågan om säkra skolvägar i detaljplanearbetet.

Många ur allmänheten är upprörda över att parkmark tas i anspråk för att skapa utrymme för skolgård. De framför bland annat argument om att Midsommarkransen har ont om allmänna parker och att ytan behövs inte minst när stadsdelen får fler medborgare. De vill att den fotbollsplan som fanns där förut återställs. En person skriver att det i motivet till riksintresset LM-staden nämns den omgivande grönskan och det är angeläget att så mycket park som möjligt sparas.

Det allmänna intresset att rymma en ny skola i stadsdelen har ansetts väga tyngre än att bevara hela Enbacksparken. I detaljplaneskedet ska det utredas hur stor del av parken som behöver tas i anspråk. I samband med planläggningen kan också Enbacksparken rustas och stärkas för att kunna ta emot fler besökare. Flera nya lekplatser kommer också att tillföras stadsdelen i samband med att fler bostäder byggs. Skolgården kommer också att vara tillgänglig för allmänheten under kvällar och helger. Riksintresset kommer att bevakas i detaljplaneskedet.

Många tycker också att den föreslagna skolan är för stor och vill dela upp den i två skolor, eller lägga skolan på en helt annan plats. Vissa boende anser att det är en utmärkt idé och ett bra förslag att bygga en skola på fastigheten och att förslaget hanterar de kulturhistoriska värdena korrekt. Någon framför att det vore bra att få till mer idrott i samband med skolan. Det finns också de som tycker att det går bra att ta en bit av Enbacken till skolgård, eftersom den är underutnyttjad jämfört med Svandammsparken och Julikullen.

Utbildningsförvaltningen har uttryckt ett behov av en skola som kan ta emot 800-900 elever. Stadsbyggnadskontoret ser ingen anledning att ifrågasätta det behovet. Anledningen till att skolan inte delas upp i flera enheter är att det är mer kostnadseffektivt att samordna funktioner som gymnastiksal, matsal med mera. Valet av fastigheten Brandstegen 1 som ny skoltomt i Midsommarkransen beror dels på den centrala placeringen i stadsdelen och dels på att fastigheten ägs av

Stockholms stad. Det är också den enda platsen i Midsommarkransen där en tillräckligt stor skolgård går att anordna. Förslag på skolor på andra platser besvaras under rubrik skola/förskola.

En person skriver att det saknas underlag som visar hur man räknat ut hur en skola för 800-900 barn ska rymmas inom det område som ritats ut och hävdar att det finns underlag som visar att det inte gör det (Max arkitekter på uppdrag av Sisab). Det har också framkommit kritik mot att stadsbyggnadskontoret inte vet om den öppna förskolan och plaskdammen i parken kommer att kunna bevaras.

Bedömningen av hur många elever som behöver plats i grundskolan har gjorts av utbildningsförvaltningen. Därför är det Sisab som på utbildningsförvaltningens uppdrag har utrett frågan. Underlaget saknas inte, utan finns tillgängligt hos ansvarig förvaltning. Både den öppna förskolan och plaskdammen förutsätts vara kvar som funktioner i Enbacken. Däremot är det oklart om öppna förskolans nuvarande placering är lämplig.

Plats nr 6, Brännkyrka bollplan

En övervägande andel remissinstanser och privatpersoner tycker att det är positivt att bygga bostäder på platsen. Många anser att det behöver utredas om bollplanen verkligen inte behövs och om det är möjligt att ha bostäder i ett så buller- och avgasutsatt läge. Idrottsförvaltningen kan inte acceptera att Brännkyrka bollplan inklusive tillhörande parkeringsplats exploateras för bostadsbebyggelse. De gör bedömningen att bollplanen behövs för skolverksamheten och skriver att en skola med elever äldre än 10 år bör ha nära tillgång till en sjumannaplan.

Idrottsförvaltningen har också planer på att utveckla området runt Brännkyrkahallen och Brännkyrka bollplan till ett idrottscentrum.

Behovet av bollplanen samt buller och luftföroreningar utreds i detaljplaneskedet. Utbildningsförvaltningen gör en annan bedömning av behovet av bollplanen, en bedömning som stadsbyggnadskontoret delar. Idrottsförvaltningen förfogar inte över någon mark i anslutning till området.

Plats nr 12, Torsten Alms gata och fastigheten Vadaren 5

Ett stort antal boende protesterar mot att stadsbyggnadskontoret planerar att ta bort parkeringsplatser i kvarteret Vadaren. Några framför att det framkommit på samrådsmötet att parkeringsgaraget ska rivas och inte ersättas samt att man fått uppdraget av politikerna i stadshuset att förtäta och göra hela området bilfritt. Många boende i kvarteret Vadaren och i närheten av Torsten Alms gata motsätter sig förslaget att bygga bostäder i området. Vissa boende är oroliga över att deras livskvalitet ska försämrats om de inte längre har tillgång till en garageplats. Andra framför att det inverkar negativt på boendemiljön och att biltrafiken ökar med tillkommande bebyggelse.

Stadsbyggnadskontoret planerar inte att ta bort parkeringsplatser i kvarteret Vadaren. Det står i programmet att parkeringen kan förläggas i garage under mark. Stadsbyggnadskontoret har inget uppdrag av politikerna att göra området bilfritt. Uppgifterna har inte framförts varken på samrådsmötet eller vid annat tillfälle. Stockholm växer och år 2030 förväntas staden ha en miljon invånare. Redan idag är det bostadsbrist i Stockholm och stadsbyggnadskontoret har fått i uppdrag att planera för 100 000 nya bostäder. Det kommer innebära att staden

förändras och att mark som tidigare använts till annat kommer att användas för bostadsändamål. Parkering är inte ett effektivt utnyttjande av mark, utan får ofta förläggas under mark i garage med bostadshus ovanpå.

Ett par remissinstanser och många boende är kritiska till att bebygga platsen öster om Örnbacken. Boende ser platsen som en grön lunga och framför att det är den enda gröna plätt som finns kvar i närområdet. Vidare framförs att en förskola använder platsen och att flera barn ser det som ett värdefullt område skog. *Platsen öster om Örnbacken, som idag består av natur, ligger mellan Vinterviken och Aspudsparken. Närområdet får anses välförsörjt med grönska.*

Några anser att det inte går att ompröva ett beslut att spara trädningen öster om Örnbacken som fattades när Örnbacken byggdes tidigt 80-tal. *Tidigare tagna beslut kan omprövas. Stockholm befinner sig i en annan utvecklingsfas nu och har en annan översiktsplan med andra planeringsinriktningar. De politiska direktiven och gällande översiktsplan utgör grunden för alla bedömningar.*

Plats nr 13, område kring Blommensbergsvägen

Väldigt många boende och annan allmänhet har upprörts av förslaget att bygga bostäder norr om Blommensbergsvägen, mot Aspuddens skola, bland annat har elever på Aspuddens skola skickat in 100 namnunderskrifter med protester. Det framförs bland annat att barnen behöver sin utemiljö, att det är bra för barnens prestationsförmåga, motverkar mobbning med mera. Många skriver att det med fler bostäder kommer fler barn som behöver en skola och påminner om att platsen har prövats för bostäder nyligen. Då framkom att den var allt för värdefull för barnen för att tas i anspråk. En person anser att om man måste bygga på platsen borde den vara vikt för skolomsorg.

Den föreslagna platsen ligger inte på skolgården utan på parkmark i anslutning till Blommensbergsvägen. Det hindrar inte det faktum att skolbarnen använder marken som lektya. Precis som det framgår av synpunkterna så gjordes en lekutredning i samband med planläggning för de punkthus som ligger öster om platsen. Planområdet tangerade den plats som nu föreslås, men lekutredningen omfattade hela området. Utredningen visar att platsen är värdefull som lektya och ledde till att fem punkthus blev tre i dåvarande planläggning. Sedan dess har Stockholm fått en ny översiktsplan och ett nytt bostadspolitiskt mål vilket gör att nya ställningstaganden kan behöva göras. Programmet föreslår också ytterligare en grundskola i stadsdelarna vilket på sikt kan minska trycket på Aspuddens skola. Eftersom den första frågan att klargöra är möjligheten att gräva ner kraftledningen, så är ett rimligt antagande att det kommer att dröja innan planläggning kan påbörjas. Platsen blir därför kvar i programmet, men med kompletteringen att det i detaljplaneskede ska utredas om den ska planläggas för bostäder eller tillföras till skolfastigheten för att permanentas som en del av skolgården.

Plats nr 18, Pilgrimsvägen/Härbärgesvägen

Flera ur allmänheten ifrågasätter förslaget att bygga bostäder på lekplatsen. Någon skriver att Aspudden som helhet saknar öppna ytor och att den befintliga

lekplatsen är mycket omtyckt och välanvänd av både förskolor i området och andra. Den föreslagna nya platsen anses mörk och trafikfarlig.

I gällande plan är en del av platsen utsatt som kvartersmark med bebyggelse i fyra våningar. Byggrätten har inte utnyttjats, utan marken har istället anlagts som park. Stadsbyggnadskontoret anser att det ur barnperspektiv är positivt att anlägga en ny lekplats, som har möjlighet att bli större än den befintliga och kan utformas på ett mer spännande sätt. Precis som framförts som starkt argument mot att bygga intill Aspuddens skola, så är det av stor vikt att barnen skyddas mot stark sol genom bevarad vegetation. Trots norrslutningen så når solen även till den nya föreslagna platsen för lekplats. Det är naturligtvis av stor vikt att barnen vistas i en miljö som är trafiksäker och en flytt av lekplatsen innebär troligen att trafiksäkerhetshöjande insatser behöver sättas in längs Valfartsvägen, vilket även blir till nytta för andra.

Plats nr 19, Pilgrimsvägen/Valfartsvägen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekar att hållmarken och hållmarksskogen öster om Valfartsvägen har ett högt ekologiskt värde på grund av spridningsmöjligheter för groddjur och eklevande arter. Trafikkontoret anser att bebyggelsen riskerar att täppa till naturstråket som kommer västerifrån och föreslår istället bebyggelse längs Pilgrimsvägen och en bit av dess förlängning i parkväg. Vissa boende i stadsdelarna framför att det är ett bra förslag att bygga bostäder här. Brf Midsommarhöjden har tomträtt med parkeringsplatser vid det planerade bostadshuset på Pilgrimsvägen.

Programmet kompletteras med frågan om ekologiska spridningsvägar.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att det skulle innebära en större påverkan på naturstråket att bebygga området väster om Valfartsvägen.

Stadsbyggnadskontoret har varit i kontakt med Brf Midsommarhöjden och informerat om programmet. Det klargjordes då att det i senare skede skulle föras mer ingående diskussioner med föreningen om hur frågan kan lösas. Det framgick också att föreningen inte själva använder parkeringsplatserna, utan hyr ut dem till en annan bostadsrättsförening.

Plats nr 20, Valfartsvägen/Bäckvägen

Flera remissinstanser inklusive Länsstyrelsen och många ur allmänheten påpekar att platsen ligger intill Uppenbarelsekyrkan och att den därför inte bör bebyggas. Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämnden har platsen så stora ekologiska värden att extra hänsyn behöver tas till den befintliga naturen. Exploatering bör undvikas om de ekologiska värdena inte kan bevaras. Några ur allmänheten menar att det är det gröna som är sambandet mellan stadsdelarna och att det skulle skapa en barriär om platsen bebyggdes.

Stadsbyggnadskontoret noterar de inkomna synpunkterna och föreslår att platsen stryks ur programmet.

Plats nr 21, Bäckvägen/Cedergrensvägen

Länsstyrelsen skriver att platsen ligger intill Uppenbarelsekyrkan och den tillkommande bebyggelsen ska ta hänsyn till kyrkans monumentala och dominanta position i området och kyrkotomtens utformning. Kulturnämnden är tveksam till bebyggelse i Uppenbarelsekyrkans närhet. Några tycker att det är ett

bra förslag och att det är viktigt att huset får lokaler i bottenvåningen samt att trafiksäkerheten i korsningen måste ses över.

Förhållandet till Uppenbarelskyrkan bevakas i detaljplaneskedet. Programmet anger att tvingande bestämmelser för lokaler i bottenvåningen ska utredas i detaljplaneskede.

Plats nr 23, Svandammsplan

Kulturnämnden avstyrker ny bebyggelse på Svandammsplan, som de ser som en entréplats till LM-staden. Rådet till skydd för Stockholms skönhet anser inte att förslaget med en överkragande byggnad övertygar. Fokus måste ligga på torget, inte byggnaden, om tillägg görs. Många ur allmänheten vill att platsen ska bevaras och restaureras eller utvecklas till ett torg eller samlingsplats, eller utvecklas i samband med Svandammsparken.

Synpunkten är noterad. Husets utformning och relationen med Svandammsparken studeras i detaljplaneskedet.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att utvecklingen följer de riktlinjer som den kulturhistoriska utredningen anger för vilka hänsyn som bör tas för att de kulturhistoriska värdena inte ska minska. Kulturnämnden efterlyser en kulturhistorisk konsekvensanalys av förslagen i programmet. Flera privatpersoner efterfrågar också en analys av programmets påverkan på kulturmiljön.

Synpunkten är noterad. Den kulturhistoriska utredningen finns med som ett underlag även till efterföljande detaljplaner. Programmet tydliggörs i frågan. Analysen görs i detaljplaneskedet, när det går att i detalj studera förhållandet mellan ny föreslagen bebyggelse och befintlig bebyggelse.

Bland allmänheten anser någon att programförslaget radikalt förändrar stadsbilden på ett kulturhistoriskt och arkitektoniskt värdeförminskande sätt. Någon annan skriver att stadsdelarna har förlorat en betydande del av kulturarvet de senaste åren och att kvarvarande grön- och blåklassade fastigheter bör bevaras helt. Ytterligare en person skriver att Midsommarkransen och Aspudden är historiskt intressanta stadsdelar med bebyggelse från olika epoker, unika kvaliteter riskerar att förstöras.

Stadsbyggnadskontoret anser att programmet går att genomföra utan att de kulturhistoriska värdena går förlorade. Inga blåklassade fastigheter påverkas av förslagen i programmet. Den enda grönklassade byggnad som föreslås för förändringar är Brandstegen 1. Där ska detaljplanearbetet innefatta bestämmelser för bevarande och särskilda hänsyn till de kulturhistoriska värdena ska tas. Bebyggelsen i Aspudden och Midsommarkransen är redan av mycket spridd ålder, vilket har bidragit positivt till stadsdelarnas utveckling. Programmets genomförande kommer att tillföra ny bebyggelse från nya epoker som samspelar med de äldre.

Olägenheter för grannar

Många boende i närheten av de förslagna platserna för ny bebyggelse är oroliga för att den nya bebyggelsen ska bli för hög, att den ska försämra utsikt och

ljusinsläpp för befintliga bostäder, att värdet på fastigheterna ska minska och att deras fastigheter ska skadas och få sprickbildningar i samband med byggnation. *Stockholm växer och om ett drygt decennium väntas invånarantalet överstiga en miljon. Redan idag är det bostadsbrist i Stockholm, och stadsbyggnadskontoret har fått i uppdrag av politikerna att planera för 100 000 nya bostäder fram till år 2030. Det innebär att många kommer att få sitt närområde förändrat. För en del kan det innebära begränsad utsikt eller ökad insyn, eller olägenheter under byggtiden. Förtätning innebär ofta en oro för att värdet på de befintliga fastigheterna ska minska, men den förändring Stockholm har genomgått de senaste åren har inte påverkat den generella prisbilden på bostadsmarknaden negativt. Risken för skador med mera i samband med byggnation hanteras i samarbete med byggherren och i senare skede.*

Parker och grönområden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att majoriteten av programmets bedömning av naturvärden är korrekt, men det finns områden med så stora ekologiska värden att extra hänsyn behöver tas till den befintliga naturen som finns på dessa platser (se platsspecifika synpunkter). De efterlyser en tydligare strategi i programmet för hur svaga ekologiska samband kan utvecklas. Stadsdelsnämnden påpekar också vikten av att förstärka den befintliga grönstrukturen och skriver de kommer att prioritera frågan om upprustning och förstärkning av gröna platser och stråk när detaljplaner tas fram.

I Landskapsanalysen, som är en bilaga och ett underlag till programmet, finns en strategi för hur svaga ekologiska samband kan utvecklas. Kompensationsåtgärder kommer att diskuteras i detaljplaneskedet, då blir stadsdelsförvaltningen en viktig samtalspartner.

Många av de boende i stadsdelarna vänder sig mot att ta områden med grönska tas i anspråk för bebyggelse. De påpekar att det är just grönskan i stadsdelarna som har gjort att de har valt att flytta dit och är rädda att det kommer att förstöras om programmet genomförs. Det framförs att Midsommarkransen saknar en stadspark, att inga parker planerats vid Telefonplan och att Vinterviken är förorenad, vilket gör övriga grönområden i stadsdelarna viktigare. En person skriver att stadsdelarna redan är tätt bebyggda och att befolkningstätheten är högre i innerstaden på grund av att husen där är högre. Någon annan skriver att de mindre platserna, som inte ger så stort tillkott av lägenheter, inte borde tas i anspråk. Istället kan de större utvecklingsområdena bära en högre andel av exploateringen. Flera skriver också att grönskan är sambanden och att det skapar barriärer att bebygga dem.

Stadsbyggnadskontoret noterar att många boende i Aspudden och Midsommarkransen motsätter sig att gröna ytor tas i anspråk för bostadsbebyggelse. Stockholms översiktsplan, Promenadstaden, är det strategiska styrdokument som lägger grunden till Stockholms framtida utväxt. I promenadstaden anges strategier för hur staden ska växa för att kunna möta den befolkningstillväxt som redan pågår. Flera gröna ytor föreslås tas i anspråk för bebyggelse och andelen fria kommer att minska när fler invånare ska samsas om de offentliga rummen. Närheten till Vinterviken och Mälarens strand mot Hägersten, Trekanten, förkastningsbranten mellan stadsdelarna, Aspuddsparken

och de mindre parkerna i stadsdelarna tillsammans med det öppna stadslandskapet där grönskan silar genom bebyggelsen, gör att stadsdelarna även i framtiden kommer att ha gott om gröna rum. Även de nya husen ska på flera ställen enligt programmet placeras in i naturen på ett sätt som sparar det gröna runt omkring. Nya hårdgjorda ytor ska undvikas och ekar och andra träd bevaras i den mån det är möjligt. Gällande tätheten och tillgången till friytor så har de äldsta delarna av Midsommarkransen, närmast den södra tunnelbaneuppgången, en täthet som motsvarar innerstaden. Delvis påverkas det av närheten till Västberga industriområde. I resten av stadsdelen, liksom i Aspudden ser situationen annorlunda ut. Friyta är också ett begrepp som bygger på andelen kommunägd mark. I exempelvis LM-staden ligger stora delar av de gröna, öppna rummen på privat mark och räknas därmed inte in i begreppet. Vid Telefonplan kommer en ny offentlig park att anläggas när utbyggnaden av området är klar.

Några tycker att programmet har för stort fokus på fickparker och anser att fickparker inte kan ersätta naturmark. Någon menar att de föreslagna fickparkerna ligger på oattraktiva, bullerstörda och avgastäta platser som inte kan ses som ett substitut för den lummiga parkmark som går förlorad i Enbacken. En person vill generellt se över tillgången till lekparker i stadsdelarna.

Fickparker är ett sätt att skapa en lugn plats i en tätbebyggd stad och är inte samma sak som naturmark. De föreslagna platserna för fickparker kommer inte att vara lika utsatta när de omgärdas av ny bebyggelse som de är idag. Tre till fyra nya lekplatser föreslås tillföras stadsdelarna.

Naturskyddsföreningen och allmänhet anser att programmet får mycket stora konsekvenser för eklandskapet då hundratals träd behöver fällas och de ekologiska spridningsmöjligheterna kommer att begränsas. Det framförs kritik om att programförslaget inte tar hänsyn till landskapsanalysens underlag.

Antalet träd som kommer att fällas vid genomförandet av programförslaget är inte kalkylerat, en trädinventering har ansetts för detaljerad för programskedet. Programmet har sett till de spridningssamband som finns och föreslår där att aktiva insatser görs för att stärka sambandet vid byggnation. Landskapsanalysen är ett underlag som redovisar ett perspektiv av flera. Vid planläggning ska olika allmänna och enskilda intressen vägas mot varandra. Det innebär att landskapsanalysen inte står oemotsagd.

Det står i programmet att kvalitativ parkyta inte tas i anspråk utan att ersättas. Enligt uppgifter på informationsmöte den 15/11 försvinner 4 000 kvm parkmark bara i Enbacken utan att ersättas.

Samrådshandlingen var missvisande på den punkten. Programmet ändras till godkännandet.

Gator och trafik

Biltrafik

Både remissinstanser och privatpersoner efterfrågar en trafikutredning. Skönhetsrådet är positiva till förslaget på ett nytt sätt att förhålla sig till parkeringsnormen. Trafikkontoret förordar ett parkeringstal för bil på 1,0. *Programmet kompletteras med en trafikutredning inför godkännande.*

Ett parkeringstal för bil på 1,0 bedöms inte lämpligt i området med tanke på läget nära innerstaden, kollektivtrafikförsörjningen och cykelbanenätet.

Många boende påpekar att det är parkeringsbrist i stadsdelarna och tycker att det förslagna parkeringstalet 0,7 är för lågt. Någon vill se lägre p-tal än vad programmet föreslår. En annan vill att särskilda platser för bilpooler avsätts. *Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att 0,7 är ett lämpligt parkeringstal med hänsyn till stadsdelarnas kollektivtrafikförsörjning, läget nära innerstaden och det cykelbanenät som finns utbyggt. Det finns ingen lagenlig möjlighet att planlägga för bilpooler.*

Gång- och cykeltrafik

Behovet av cykelparkeringar vid tunnelbanestationer eller idrottsplatser har inte redovisats i programmet. Trafikkontoret anser att det är bra att cykelparkeringstalet är höjt till 2,0-2,5. En person tycker att det är för få föreslagna cykelplatser.

Strategisk planering av cykelparkeringar ligger inte inom programmets ramar att utreda. Cykelparkeringstalet i programmet anses tillräckligt högt för att täcka de tillkommande bostädernas behov.

Kollektivtrafik

SL ser inte att de behöver planera in några nya linjer på grund av den planerade bebyggelsen. Skönhetsrådet tycker att parkeringsstrategin behöver stödjas av busslinjer med mindre bussar lokalt inom programområdet. Flera boende anser att tunnelbanan mellan Norsborg och Liljeholmen är överbelastad och behöver åtgärdas. Flera personer vill också se över möjligheterna att bygga en till tunnelbaneuppgång vid stationerna Telefonplan, Örnberg, Midsommarkransen och Aspudden.

Stockholms lokaltrafik gör en annan bedömning av kollektivtrafikens kapacitet. Stadsbyggnadskontoret har inga möjligheter att själva påverka vare sig turtätheten eller antalet uppgångar i tunnelbanan.

Riksintressen

Bromma flygplats har begärt att klassas upp från 2C till 3C vilket innebär att större flygplan än tidigare kan trafikera flygplatsen. Det medför en förändrad hinderzon, som innebär en begränsning av bygghandshöjder inom programområdet med maxhöjder på från +90 m.ö.h till +160 m.ö.h RH00. Länsstyrelsen anser att utökningen av den hinderfria zonen måste beaktas i det fortsatta planarbetet.

Klassningen till 3C är ännu inte genomförd. Marken på förslagna bebyggelseplatser i programområdet ligger som högst på cirka +50 meter RH00. Stadsbyggnadskontoret ser inte någon risk att bebyggelse överskrider +90 meter RH00.

Miljö- och klimataspekter

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att förslaget inte innebär betydande miljöpåverkan. Någon resmässinstans och flera boende ställer sig frågande till att ingen miljöbedömning anses behövas.

Bedömningen att det inte behövs någon miljökonsekvensbeskrivning har stadsbyggnadskontoret gjort i samarbete med stadsmuseet, räddningstjänsten och miljöförvaltningen. Bedömningen delas av länsstyrelsen och stadsbyggnadskontoret ser ingen anledning att ändra uppfattning.

Skola/förskola

Flera ur allmänheten kritiserar stadsbyggnadskontorets val av plats för den nya skolan. Någon skriver att det är anmärkningsvärt hur Stadsbyggnadskontoret konsekvent väljer att planera in bostäder och andra verksamheter på alla de platser där en skola skulle kunna byggas. Någon annan anser att en noggrann utredning behöver göras för alternativa placeringar av grundskolan. Alternativa platser för en ny grundskola föreslås av flera som har skickat in synpunkter. Brännkyrka gymnasium, Brännkyrka bollplan, Designens hus, Kilaberg 1 och överdäckningen vid Telefonplan samt Kastanjen nämns som förslag. Ytterligare ett förslag är att ta tillbaka Västbergaskolan i kommunal regi. Även en mindre högstadieskola i hotell Attaché, i hörnet Cedergrensvägen/Bäckvägen och i Telestationen på Vattenledningsvägen föreslås.

Stadsbyggnadskontoret har i samarbete med utbildningsförvaltningen, exploateringskontoret, Sisab och stadsdelsförvaltningen gått igenom möjliga platser för en ny skola i Midsommarkransen. Olika förslag har analyserats och diskuterats, men alla utom Brandstegen 1 har förkastats. Förutsättningarna för placeringen har varit skolans storlek, som avgjorts av utbildningsförvaltningen, samt behovet av skolgård. I övrigt har buller, luftföroreningar och ägande varit avgörande för placeringen.

Brännkyrka gymnasium står inte tomt för att verksamheten läggs ner. Istället flyttar utbildningsförvaltningen andra verksamheter till lokalerna. Det är ytterst få delar av gymnasiets lokaler som erbjuder en utomhusmiljö som är lämplig för grundskola och dessa lokaler är långt ifrån tillräckliga för att täcka behovet som finns i stadsdelen. Brännkyrka bollplan är utifrån sitt läge inte det primära valet för en permanent skolbyggnad i Midsommarkransen. Designens hus ägs av Vasakronan, som inte har visat intresse av att hyra ut lokalerna för skoländamål. Det är också svårt att tillgodose behovet av skolgård på platsen. En överdäckning av tunnelbanan vid telefonplan är mycket kostsam och för att den ska kunna genomföras behöver Stockholms stad få intäkter genom att sälja mark för bostäder. Dessutom behövs utrymme för bussterminal i området, vilket inte är lämpligt att samlokalisera med en grundskola. Kilaberg 1 är en privatägd fastighet. Med tanke på platsens närhet till SL-depån och det industribuller depån för med sig är den olämplig för skolverksamhet. Fastigheten är heller inte tillräckligt stor för att rymma både byggnad och skolgård för att täcka behovet. Slutligen Kastanjen, som inte har tillräckligt med utrymme varken inomhus eller utomhus för en grundskola. Dessutom står lokalerna inte till förfogande, utan används som förskola. Det finns inga möjligheter för Stockholms stad att "ta tillbaka" en skola där verksamhet drivs under friskoleform. Det skulle heller inte

underlätta situationen eftersom de elever som går på Västbergskolan idag behöver platserna på skolan. På samma sätt är det inte möjligt för staden att överta en privatägd fastighet med fullt fungerande verksamhet som Hotell Attaché. Varken tomten i korsningen Cedergrensvägen/Bäckvägen eller den gamla telestationen på Vattenledningsvägen rymmer en skola med tillräcklig skolgård.

Alternativa förslag/övrigt

Programmet riskerar att utarma antalet arbetstillfällen och möjligheter att bedriva olika typer av verksamhet i Aspudden och Midsommarkransen ytterligare. Bland annat genom att befintligt kontorshus vid Kilabergsvägen rivs och ersätts med bostäder. Det går emot Söderortsvisionen att riva kontor till förmån för bostäder. *Programmet föreslår att kontor rivs, men även att nya kontor uppförs och att bostadshus uppförs med lokaler i bottenvåningen. Stadsbyggnadskontoret anser inte att det strider mot några av stadens styrdokument.*

Några boende stödjer ett alternativt områdesprogram som har tagits fram av boende under samrådstiden. Nätverket Mötesplats Brandstationen har lämnat in en förstudie om hur Hägerstens brandstation kan användas som mötesplats och kulturhus i framtiden.

Det alternativa områdesprogrammet redovisas och besvaras under respektive ämne. En sammanfattning av det alternativa områdesprogrammet kan läsas i samrådsredogörelsen under Birgitta Arvas. Stadsbyggnadskontoret har tagit emot förstudien om kulturhus, men finner den svår att besvara eftersom den inte innehåller några frågor eller ifrågasättanden av programförslaget. Det har inte legat i stadsbyggnadskontorets uppdrag att utreda kulturhus i Midsommarkransen.

Godkännandehandling

Programmet har reviderats på följande punkter

- Plats nr (13), område vid Blommensbergsvägen: Området närmast Aspuddens skola utreds i detaljplaneskedet för antingen bostadsändamål eller skoländamål beroende på utvecklingen i stadsdelarna när den nya skolan i Midsommarkransen står klar.
- Plats nr (14), Alvastravägen: komplettering med att platsen bedöms möjlig för både radhus och mindre flerbostadshus.
- Plats nr (18), korsningen Pilgrimsvägen/Härbärgesvägen: Platsen är fortsatt möjlig för både park och bostäder. Frågan ses över i detaljplaneskede tillsammans med plats nr (19).
- Plats nr (19), korsningen Pilgrimsvägen/Vallfartsvägen: Platsen ses över i ett större sammanhang. Pilgrimsvägens kulturhistoriska betydelse och platsens betydelse för spridningen av groddjur och eklevande insekter har tydliggjorts.
- Plats nr (20), korsningen Vallfartsvägen/Bäckvägen: platsen stryks
- Eftersom en plats utgår ur programmet och två andra är tveksamma för bostäder, har antalet bostäder skrivits upp på platserna (1) Hägerstensavfarten och (6) Brännkyrka bollplan.

- Information om SL angående tunnelbanans sträckning och vilka effekter det kan få på efterföljande detaljplaner har tillförts programmet.
- Dagvattenstrategin har kompletterats med att dagvattenutredningar bör genomföras per recipient i detaljplaneskedet
- Parkeringsstrategin har tydliggjorts i text, kartan har reviderats
- Konsekvenskapitlet har kompletterats med en text om trafik
- Programmet har korrigerats angående information om att ingen kvalitativ parkyta tas i anspråk utan att ersättas.
- Information om att riktlinjerna för kompletteringsbebyggelse i den kulturhistoriska utredningen bör följas i de detaljplaner där frågan berörs
- Redaktionella ändringar har gjorts i text och kartbilder överlag.



Programförslag, godkännandehandling

Parkeringsstrategi

Parkeringsstrategin som presenteras i programmet behöver bearbetas ytterligare för att vara genomförbar. Bland annat behöver ett samarbete inledas med sakkunniga på trafikkontoret och Stockholm parkering samt med byggherrar för att kunna utveckla en fungerande metod. Arbetet med parkeringsstrategin kan ske parallellt med att detaljplanerna påbörjas i programområdet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Programmet för Aspudden och Midsommarkransen ger Stockholm ett bostadstillskott på 1300-1600 nya bostäder, en ny grundskola och flera nya förskolor. Tillskotten möjliggör för nytt stadsliv i form av lokaler i bottenvåningen och tydligare entréer och fronter. Inga av de föreslagna etableringarna bryter några ekologiska samband. Den föreslagna skolan tar en del av parken Enbacken i anspråk för att rymma det elevantal som behövs för att



täcka stadsdelarnas behov. I samband med skoletableringen behöver också grönklassade byggnader på fastigheten Brandstegen 1 (fd Hägerstens brandstation) rivas. En byggnad bevaras och integreras i skolverksamheten. Stadsbyggnadskontoret anser att intrånget i parken och rivningen av delar av den kulturhistoriskt intressanta miljön är motiverat. I avvägningen har framförallt behovet av en ny skola och skolbarnens möjlighet till utevistelse bedömts väga tyngre än den kulturhistoriskt värdefulla miljön och storleken på parken. Stadsbyggnadskontoret anser att programmet kan godkännas.

SLUT